

Vzdelávanie láme tradície aj vo východnom Pokote

Východný Pokot leží na severovýchode Kene v Riftskom údolí. Jeho obyvatelia sa ešte vždy viažu na svoje dávne tradície, podľa ktorých je úlohou ženy postarať sa o domácnosť, jedlo, vodu a neraz aj stavbu domu. Možnosť vzdelávať sa však postupne mení myslenie pokotských mužov i žien.

„Keď môj muž zistil, že sa chodím k sestram učiť, poriadne ma zbil,“ hovorí Jane pri pletení modrého svetra. Namotá nové kľbko vlny a pokračuje: „Myslel si, že tým sa to skončilo. Ja som však pokračovala a keď sa mi podarilo odbehnúť z domu, zdokonaľovala som sa v pletení. Do centra som nikdy nešla po hlavnej ceste. Našla som si utajené bočné chodníčky. No i tak ma muž ešte párkrát prichytil. Bitke som neušla.“

„Nemysli si o ňom zle – môj muž je dobrý človek,“ uisťuje ma Jane. „Obchoduje s malinokami. Tvrdo pracuje, aby nás uživil. Mnohí pokotskí muži len celé dni sedia, debatujú a pijú. On je iný, no i tak mu nešlo do hlavy, načo sa tej jeho žene treba učiť a prečo mu uteká z domu.“ Jane sa šibalsky usmeje pri spomienke na svoju manželskú neposlušnosť. „Po štvrtej bitke sa ma spýtal, čo sa tam vlastne učím. Povedala som mu, že pletiem na stroji. Svetre – pre deti, mužov i ženy. Na trhu ich nikdy nie je dosť, tak zarobím i ja čosi pre domácnosť.“

Jane Tongirová sa dokázala postaviť zoči-voči tradíciám. Dnes prináša do rodiny zárobok a zároveň pomáha svojmu mužovi.

Neschválil to, no viac ma nezbil.“ Jane sa rozhladne po priestrannej hale s obchodom, sklados a pletacím kútom. „A vidíš, kde som teraz. Tento stroj mi kúpil on. Pletiem tu od rána do večera a dohliadam pritom na jeho obchod. Odkedy som tu, otvoril nové predajné miesto a má viac času cestovať a rozvážať malinok menším odberateľom. Darí sa nám omnoho lepšie ako pred pár rokmi.“

Tradície sú bohatstvom i zovretím

Jane Tongirová je jednou z mnohých žien, ktorej život sa zmenil vďaka Tréningovému centru milosrdných sestier založenom v Cheparerii v roku 2000. Miestne ženy a dievčatá sa v ňom učia variť a pliesť svetre. Oblasť východného Pokotu, kde sa Chepareria nachádza, je krásnym kútom Kene v Riftskom údolí. Trpí však suchom, nízkou úrovňou rozvoja a tradíciami, ktoré sú spojené s ťažkým postavením žien.

Ženy sú zodpovedné za všetky domáce práce (patria medzi ne dlhé výpravy za vodou alebo drevom na varenie či postavenie domu) i za poľnohospodárske aktivity. Jediné tradičné zamestnanie pokotských mužov je dohliadanie na dobytok – no i to často robia ženy.

Muž spravuje peniaze – predá kukuricu alebo fazuľu, čo žena dopostovala. Rozhoduje o všetkých výdavkoch domácnosti. Platiť za vzdelanie pre dcéru sa často považuje za zbytočné. S vydajom pribudne do domácnosti majetok za dievča. Mnohé dievčatá sa v tomto kraji vydávajú veľmi mladé. V centre šokujú návštevníkov sotva osemnásť-ročné študentky, ktoré už majú dve-tri deti. Často sú vydaté za omnoho staršieho muža, ktorý už má niekoľko manželiek.

Veľa dievčat vôbec nechodí do školy. Tie, ktoré chodia, často vypadnú v piatej či šiestej triede. Vtedy totiž podstupujú tradičnú obriezku a sú pripravené stať sa matkami.

Kuchynia v staršej budove centra je tiež plná študentiek. Angelina (v popredí) varí zeleninu.

Tradície sú bohatstvom. No nie všetky a vždy. Našťastie, tradície sú živé, menia sa, vyvíjajú. A to platí aj v Pokote. Pravdaže, pomaly, veľmi pomaly, no o to skutočnejšie.

Myslenie možno zmeniť

Mnohé ženy, ktoré od roku 2000 prešli tréningovým centrom, majú malé obchody s jedlom, pletú svetre alebo šijú šaty. V centre sa naučili čítať a písať, a tak sa dokážu dostať k informáciám. Stretávajú sa v skupinách a navzájom si pomáhajú. Záleží im na tom, aby ich dcéry získali vzdelanie. V centre je dnes 90 dievčat. Všetky sa učia za krajčírky, pletiarke, kuchárky a čašníčky. Vedia, že kombinácia viacerých zručností zvýši ich šance nájsť si prácu. Tie, čo neboli v škole, získajú základy jazykov a matematiky.

V roku 2009 otvorili sestry novú časť tréningového centra. Budovu sa im podarilo dokončiť vďaka podpore Dobrej noviny. Dnes sa v nej učí ďalších asi 60 mladých ľudí. Sestry si uvedomujú, že pracovať s dievčatami nestačí – kurzy, ktoré centrum ponúka, sú preto otvorené aj pre chlapcov a počítačová trieda má už aj hŕstku mužských študentov.

Riaditeľka tréningového centra sestra Veronika verí, že o rok či o dva budú chlapci i v ďalších kurzoch. Príprava jedla a nápojov, výroba odevov či kaderníctvo nie sú síce typické pre pokotských mužov, no tradície sa postupne menia. Sestra Veronika nás upozorňuje na jednu zo zmien, ktorá ju osobitne teší: „Vo všetkých kurzoch máme aj vydaté ženy. To poukazuje na zmeny v pokotskej komunite. Už sú v nej muži,

Študentka Lea obsluhuje učiteľku Gloriu. V novej budove si študenti môžu nacvičiť potrebné zručnosti v dobre vybavenej kuchyni i jedálni. To im pomáha zvýšiť si sebavedomie i šance nájsť si prácu v hoteloch.

ktorí chápu dôležitosť a podporujú vzdelanie svojich manželiek. Zmena je pomalá, ale všetci ju cítime a sme jej súčasťou.“ Na diaľku, no predsa podstatne ju podporujú aj ľudia na Slovensku – tí, čo prispeli finančne i tí, čo kenských bratov a sestry vkladajú do svojich modlitieb.

● DANICA OLEXOVÁ

AUTORKA PRACUJE V PODPORNEJ KANCELÁRII ERKA A DKA V KENSKOM NAIROBI.

Snímky: autorka